

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

's-Gravenhage, 8 oktober 1974.

Mr
Heer Geall Heron Augustin,

Met verwijzing naar Uw brief van 3 oktober j.l., inzake de gevangenhouding van Uw zoon in de Bondsrepubliek Duitsland, moge ik bij deze herhalen, dat het geval van Uw zoon de voortdurende aandacht heeft zowel van de betrokken ambtenaren van mijn Ministerie als van de Nederlandse Ambassade te Bonn en van de Consul-Generaal te Hamburg.

Op mijn verzoek is door Hr Ms Ambassade te Bonn bij de competente autoriteiten in de Bondsrepubliek hieromtrent navraag gedaan. Uit het ingestelde onderzoek is gebleken, dat van censore deprivatie geen sprake is. Geconstateerd is kunnen worden, dat vanuit de cel, waar Uw zoon gevangen wordt gehouden, geluiden uit de gang, die daar langs voert, kunnen worden waargenomen, evenals muziek en gezag uit de gevangenis-kerk. Bovendien heeft Uw zoon in zijn cel de beschikking over een radio. Hij kan voorts, indien hij dat wenst, spreken met het gevangenis-personeel.

bevoys.

*machine-
gevers*

Hr Ms Ambassadeur deelde mij tenslotte op 7 oktober j.l. nog mede, dat de autoriteiten in kwestie besloten hebben, dat de omstandigheden van de gevangenhouding van Uw zoon in zoverre zullen worden gewijzigd, dat hij voortaan bij besprekingen met zijn raadsman niet meer, zoals tevoren, door een venster van deze zal zijn gescheiden.

1/2 Sept.

Th. van der Stoel

(Mr M. van der Stoel)
Minister van Buitenlandse Zaken

Mevrouw J. Augustin-Bas,
Jac. Veltmanstraat 30 (III),
Amsterdam.

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

M/vdH

PLEIN 23 - 'S-GRAVENHAGE - TEL. 614941

Mevrouw ~~J.~~ J. Augustin,
Jac. Veltmanstraat 30 III,
AMSTERDAM.

Dienstonderdeel: Directie Algemene Zaken

Datum: 24 oktober 1974

Onderwerp: Ronald Augustin

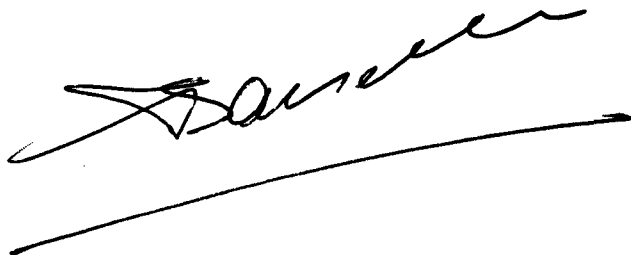
Kenmerk: DAZ/SZ-249949

•/•
In vouwe dezes moge ik U een kort verslag aanbieden van
het onderhoud, dat U op 21 oktober jl. met Minister
Van der Stoel had.

DE CHEF DER DIRECTIE ALGEMENE ZAKEN

Voor deze,

Het Hoofd van het Bureau
Sociaal-Economische Zaken,

Den Haag

Korte samenvatting gesprek met mevrouw Augustin, Mr. Bakker Schut en Dr. Theuns.

U zette uiteen, dat Ministerie en Ambassade reeds lang bezig waren met het geval van zoon Augustin en dat de bedoeling van het huidige gesprek was, om te overleggen wat voor de zoon kan worden gedaan. Uw inlichtingen nopens wateronthouding en sensore depri- vatie weken af van de inlichtingen van mevrouw A.

Over één punt waren U en Uw gesprekspartners het eens, namelijk dat de zaak zich afspeelt in een ander land, zonder Nederlandse beslissingsbevoegdheid. Nadat er klachten waren binnengekomen, is contact met de Duitse autoriteiten opgenomen en dit is geregeld herhaald. De Nederlandse autoriteiten doen voor zoon Augustin alles wat wij voor alle Nederlanders in dergelijke omstandigheden doen. Vervolgens vertelde U mevrouw A. de meest recente informatie, die van Consul Hamburg was ontvangen.

Volgens mevrouw A. zou de cel wel geluidsdicht zijn.

Dr. Theuns vraagt waarom familie niet direkt was ingelicht over laatste gegevens.

U antwoordde, dat deze pas deze zelfde ochtend waren ontvangen.

Dr. Theuns hoopte, dat de communicatie in de toekomst verbeterd zou worden en hoopte zelf bij Ronald op bezoek te mogen gaan.

U verzocht vervolgens om alle informatie van de kant van mevrouw A. en haar zoon te mogen ontvangen. Het feit dat Ronald bezoek van de Consul had geweigerd, maakte het op de hoogte blijven extra moeilijk. U wenste over zo concreet mogelijke gegevens te beschikken.

Mr B.S. merkte op, dat er twee punten van belang waren

- a) de discrepantie tussen de officiële informatie en de informatie van de advocaten en

- b) de mogelijkheid dat hij zelf of Dr. Theuns als personen die het vertrouwen van Ronald genieten, onder vier ogen met hem zouden kunnen spreken.

Hij meende dat er door de heksenjacht op de Baader-Meinhofgroep dingen waren gebeurd, die niet door de beugel konden.

Mevrouw A. overhandigde enkele papieren, die afkomstig waren van de advocaten.

Mr B.S. verzocht dat de Consul ook contact met de advocaten zou opnemen.

U merkte op, dat wij met twee conflicterende beweringen te maken hebben, enerzijds de ontkenning van het O.M. van ademhalingsmoeilijkheden en anderzijds een klacht van de advocaten tegen de behandelende arts.

U vroeg vervolgens verschillende malen aan mevrouw A, of zij bereid zou zijn invloed op haar zoon uit te oefenen, opdat deze zijn hongerstaking zou beëindigen. Mevrouw A. was hiertoe niet bereid.

U stelde dat de gezondheidstoestand van Ronald primair was.

Mevrouw A. zeide, dat de hongerstaking pas zou worden opgeheven zodra de gevangenen in gemeenschap werden gebracht met andere gevangenen.

Dr. Theuns zeide dat men Ronald het vocht moest toedienen dat hem het liefste was, dus water. Ook Mr B.S. drong hier op aan.

Concluderende stelde U, dat het beeld thans duidelijk was. U betreurde het, dat geen wegen werden gezien, de hongerstaking op te heffen. U zeide U te zullen bezinnen wat in deze situatie aan mogelijkheden overblijft. U zou U opnieuw vergewissen van de wijze van voeding en daarover opnieuw informatie vragen. Ook zou U de Consul vragen, aan de advocaten gegevens te vragen.

Mr B.S. concludeerde, dat de hongerstaking gerespecteerd moest worden en dat derhalve zou worden aangedrongen op toediening van water.

U zou laten onderzoeken of inmiddels toch niet water is verstrekt.

Mr B.S. zeide: dit zou dan water "sec" moeten zijn. Voorts kwam hij nogmaals terug op het toelaten van vertrouwenslieden uit Nederland onder vier ogen, te beginnen met de Consul.

U zou dit laten onderzoeken, doch zeide wel te vrezen voor een impasse van bewering tegenover contra-bewering.

Bas

Bespreking van mevr. **V.** Augustin, mr. Pieter H. Bakker Schut en dr. J.P. Teun met minister mr. M. van der Stoel, minister van Buitenlandse Zaken, op zijn bureau, Plein 23 te 's-Gravenhage, d.d. 21 oktober 1974.

Minister Van der Stoel, gesecondeerd door de heer Simons, die aantekeningen bijhoudt en nog een ambtenaar, opent het gesprek met een uiteenzetting over zijn bemoeienissen betreffende de heer Ronalds Augustin, sinds 15 maanden in vóórarrest in diverse Duitse gevangenissen.

Bij zijn, via de officiële kanalen ingewonnen informatie, is hij tot de voorlopige konklusie gekomen, dat de heer A. wel in volgestrekte sociale isolatie wordt gevangen gehouden en ook verpleegd, maar dat er, volgens hem geen sprake is van marteling door sensorische deprivatie. De heer Simons voegt er nog aan toe dat door het raam wel licht kan komen en zelfs geluid, hetgeen door mevr. A. wordt tegengesproken; er is immers nog een ekstra plasticraam toegevoegd aan het raamgarnituur; misschien vergist de heer S. zich met het feit dat de extra glasschijf in de ruimte waar de heer A. zich met zijn advocaat moet onderhouden is verwijderd. Ook blijkt de betekenis van de sensorische deprivatie en de ellendige gevolgen daarvan niet voldoende door de ambtelijke mazen te zijn doorgedrongen, en wordt zelfs het inzicht in de betekenis ervan afgeweed via afleidingsmaneuvers. Zoals het aandacht vragen in ambtelijke stukken voor futiliteiten die niet ter zake doen, of de aandacht van de problematiek afleiden. Zoals de aanwezigheid van een radio in de isoleercel; hetgeen echter geen opheffing van de sociale isolatie betekent, integendeel; een versterking ervan omdat de geïsoleerde door de radiosignalen juist versterkt bewust wordt van de sociale isolatie waarin hij/sij verkeert. Een oordeel, waarmee min. Van der Stoel volkomen instemt.

Min. Van der Stoel meent echter, dat het beter is even van dit onderwerp af te stappen - later kan er op terug worden gekomen - om de recente feiten te bespreken. De situatie van de heer A. heeft zich immers verslechterd. Hij is sinds enkele weken in hongerstaking, en omdat de Duitse autoriteiten die willen breken, heeft dat tot kalamiteuze toestanden geleid. De minister stelt voorop, dat die toestand niet zó ernstig is als de Nederlandse pers ons heeft doen willen geloven. Met name zou de heer A. niet in levensgevaar hebben verkeerd, er althans momenteel niet in verkeren. Het eerste feit wordt door mevr. A. weerlegt, en wel met andere bewijsbronnen dan enkel de pers. Van berichten uit Duitsland, waaronder die van de advocaten van de heer A., blijkt dat justitieartsen hem gedwongen kunstmatige voeding hebben willen toedienen met een sonde, wat zodanig slecht verliep dat hij bijna gestikt was. Het is de vraag of daarbij ook de keelholte is verwond, en of de sonde de luchtpijp i.p.v. de slokdarm is ingegaan, een niet ongebruikelijke complicatie bij gedwongen sondevoeding, en die onmiddellijke dood tengevolge kan hebben indien de sonde-inhoud in de bronchi en longen terecht komt; ook kunnen bij dergelijke manipulaties ademhaling-stilstand-refleksen optreden. Er waren niemand, ook de minister niet, medische protocollen bekend, die de werkelijke toedracht van zaken weergeven. Na de gedwongen sondevoeding is de wateronthouding begonnen (op dinsdag 15 oktober 1974), ook weer op indicatie van justitieartsen. Deze is pas beëindigd op vrijdagmiddag 18 oktober 1974, nadat van

vele zijden, op de eerste plaats van de zijde van de advocaten van de heer A., zware druk op de justitieautoriteiten was uitgeoefend, en toen de heer A. in een ernstige toestand van zelf-vergiftiging was gekomen, waarbij irreparabele schade aan vitale organen dreigde te ontstaan, die bovendien gemakkelijk dood tengevolge kon hebben. Bij het begrip 'wateronthouding' wil de minister graag een kanttekening maken, maar eerst wil hij mevr. A. het meest recente nieuws mededelen over de toestand van haar zoon uit zijn informatiebronnen, dat verder nog niet bekend is. Zijn informanten hebben hem medegedeeld, dat de heer A. sinds eergister (zaterdag 19 oktober) is opgenomen in het academisch ziekenhuis van de universiteit van Hannover, en dat men daar gekonkludeerd heeft, dat de heer A. buiten levensgevaar verkeert. Op dit moment wendt mevr. A. zich tot dokter T., en vraagt hem of hij de minister hierop wil antwoorden, want dat dit bericht haar niet bekend is.

Dr. T., wiens medekomst uiteraard bekend was bij het ministerie, maakt op dit moment van de geboden gelegenheid gebruik, om eerst nog even toe te lichten, waarom juist hij mee is gekomen. Van mr. Bakker Schut is dat vanzelfsprekend; hij heeft in het begin al medegedeeld, dat hij de uit Nederland toegevoegde raadsman is van de heer A., en dat hij verder met diens Duitse advocaten de verdediging zal voeren. Evenals die van de heren Eckerard Blenck en Axel Achenrath, de 2 voormalige leden van het Heidelbergs Socialistisch Patienten Kollektief, die op verzoek van de Duitse justitie in februari 1974 in Amsterdam zijn gearresteerd, en zijn uitgeleverd door de Nederlandse vreemdelingenpolitie aan de Duitse Grenzschutz Polizei, zónder dat zij tevoren de gelegenheid hadden gekregen om in Amsterdam hun/een juridisch adviseur te raadplegen, terwijl zij daar wél herhaaldelijk om hadden verzocht en de Nederlandse wet daarin voorziet. Daarom zal mr. B.Sch. alsnog nagaan wat hij juridisch voor hen kan doen (hun processen beginnen 7-8 november a.s.).

Dr. T. daarentegen heeft geen rechtstreeks contact met de heer A. gehad, maar zijn moeder, mevr. A., heeft zich in de afgelopen maanden herhaaldelijk tot hem gewend, omdat zij in verband met het Duitse voorarrest van haar zoon geweldige stress-situaties doormaakt, waarbij zij enigerlei bijstand nodig heeft; en omdat het tevens haar wens is dat dr. T. zo spoedig mogelijk in de gelegenheid zal worden gesteld om beroepshalve ook haar zoon te kunnen bezoeken. De heer T. toont ter plekke aan, hoe zo'n stress-moment in elkaar kan zitten. Hoezeer mevr. A. en de andere aanwezigen het waarderen dat de minister zo snel als hem dit mogelijk is mevr. A. verwittigt van de omstandigheden, waaronder haar zoon verkeert, blijft het onbegrijpelijk hoe in Godsnaam de Duitse instanties in deze periode, waarin de heer A. herhaaldelijk en bij voortduring in doodsgevaar blijkt te verkeren, niet onmiddellijk mevr. A. hebben op de hoogte gesteld van de overbrenging van de heer A. van de gevangenis naar een academisch ziekenhuis, terwijl zij toch de enige persoon is met wie hij ter wereld nog contact heeft naast zijn raadsliden, en dat zij blijkbaar ook dergelijke belangrijke berichten in levensgevaarlijke krisissituaties alleen via de officiële diplomatieke kanalen doen. Daarbij komt nog, dat, hoewel wij volkomen af willen gaan op de betrouwbaarheid van de informatie van de minister omtrent de aktuele gezondheidstoestand van de heer A., en met name dat hij niet meer in levensgevaar verkeert, het in gene dele vast staat dat de heer A. momenteel in het Hannoverse academische ziekenhuis de adequate behandeling krijgt, die hij in zijn omstandigheden nodig heeft en nog minder of hij er de vrije artskenkeuze heeft, waar hij recht op heeft. Mevr. A. beaamt deze argumentatie, en onderstreept dat zij met name vreest

dat men ook in de nieuwe omgeving van haar zoon niet het juiste begrip op zal kunnen brengen voor zijn politieke motivaties, waarom hij aan de kollektieve hongerstaking met een groot aantal andere politieke gevangenen in de BRD deelneemt.

Hierop vraagt mr. Bakker Schut het woord. Hij zet uiteen, hoe uit de verschillende ervaringen van de aanwezigen blijkt, dat zij steunen op verschillende informatiebronnen, die, hoewel allen legitiem, elkaar niet dekken, en leemten t.o.v. elkaar vertonen. En dat er geen instantie is, ook het dokumentatiecentrum van de minister niet, die voldoende de diverse informatiekkanalen momenteel oversiet en koördineren en integreren kan. Daarom lijkt hem ook, dat de antwoordnota van minister Van der Stoel en van zijn kollega Van Agt op te eenszijdige informatie berust, en dat met name niet gebruik is gemaakt van de informatie van de advocaten van betrokkenen. Mr. B.Sch. pleit voor een zo volledig mogelijke wederzijdse informatie van de diverse betrokkenen, opdat een ieder op zo verantwoord mogelijke wijze zijn taak kan verrichten. Ook hemzelf mangelt het op het ogenblik aan een zo allround mogelijke informatie over zijn klanten. De minister is het hier mee eens, en hij vraagt mevr. A. of zij hem nog verdere, hem onbekende informatie, kan verschaffen. Mevr. A. geeft daarop de minister wat zij aan kopieën van brieven van de advocaten uit de BRD bij de hand heeft, alsmede een door de KADT samengestelde dokumentatiemap. Uit deze informatie komt het interessante gegeven tevoorschijn dat er BRD-rechters in de cel van de heer A. zijn geweest, en hebben konstateerd, dat er wel degelijk sprake is van volledige sociale isolatie en sensorische deprivatie. Dat blijkt uit een brief van de advocaat, die zich beroept op deze gerechtelijke dokumentatie (Unterlagen). Het is jammer dat deze 'Unterlagen' van de rechters ontbreken, zowel in het dossier van de minister als in dat van mr. B.Sch. De minister zal deze en andere noodzakelijke aanvullende informatie alsnog opvragen. Opnieuw konstateert mr. B.Sch. het onbehagelijke gevoel, dat we bij elkaar zitten over een gewichtige zaak, waarover nog onlangs officiële verklaringen zijn afgelegd, terwijl voldoende alzijdige dokumentatie ontbreekt. Een ieder van de aanwezigen zal daarom van zijn kant proberen zoveel mogelijk informatie te verkrijgen, en de heer Simons zegt, dat hij ten alle tijde graag bereid is voor de uitwisseling van de gegevens en het verstrekken van informatie. De heer T. stelt dan, dat het bij buitenlandse zaken waarschijnlijk ook onvoldoende bekend is, wat zich in Nederland, en daarna in Duitsland heeft afgespeeld met de in februari uitgeleverde leden van het voormalige SPK, de heren Blenck en Achenrath, met wie hij indertijd in Nederland beroepshalve van doen had, en met wie hij getracht heeft via Volksgezondheid enigerlei contact te onderhouden, maar tot nog toe tevergeefs. Uit eigen ervaring deelt hij nog mee, hoe moeilijk het is bij deze mensen in voorarrest op bezoek te gaan, en als het dan al lukt, hoe men hem er in 5 minuten uitgesmeten heeft, en wel op een wijze en op een toon, die men zich alleen nog kan herinneren uit de jaren 40-45. Hij zal graag de minister in een rapportje hiervan alsnog op de hoogte brengen. Voor zover hem momenteel bekend, bevinden zich deze SPK-leden wél in volledige isolatie, maar niet onder sensorische deprivatie (noot: hoewel de heer Blenck de beruchte zg. Glocke marteling schijnt te hebben ondergaan, een procedure waarbij af en toe doden vallen).

Dit zijn dus voormalige SPK-leden. Maar, stelt mr. Bakker Schut, het zal de minister toch niet ontgaan zijn, dat het niet allemaal om afzonderlijke incidenten gaat, maar dat de autoriteiten in de BRD een kunstmatige hetze en ketterjacht ontketenen tegen alles wat zij aanduiden met de Baader-Meinhof groep. En dat het op die hoop gesmeten worden, vóór, tijdens, of

na de berechting, elke maatregel, ook de meest afschuwelijke moet rechtvaardigen. Dat men ook in dit licht moet zien, de maatregelen die de BRD-justitie zich permiteert t.o. de heer A., terwijl diens vonnis nog moet worden geveld. Het is dát, wat wel wordt aangeduid met 'moord op krediet'. Door ons hier gemeenschappelijk in te zetten voor de zaak van de heer A., ieder op zijn wijze, de minister van regeringswege, de andere als deskundige, of gewoon maar als staatsburger, betekent tegelijk, er voor waken, dat deze eksessen schering en inslag worden. Het is daarom dat wij alert moeten zijn, en onze informatie en dokumentatie zo goed mogelijk opbouwen. Aldus mr. B.Sch. De heer Simons vraagt, waarom in het verband met de hechtenis over Totentrakt of dodenvleugel wordt gesproken. Mevr. A. legt uit, dat het volledige sociale isolatie betekent - behalve de gewapende bewakers is er geen menselijk wezen in weken en maanden te bespeuren - en om het volledig verstoken zijn van menselijke signalen, zoals geluiden, beelden door de ramen of op de gang, die men opvangt van andere mensen. Mr. B.Sch. legt uit, dat deze deprivatie bewerkstelligd wordt, doordat men een gehele vleugel van de Hannoverse gevangenis heeft ontruimd zodat de heer A. er alleen zichzelf kan tegenkomen, en dat soortgelijke toestanden ook in andere BRD-gevangnissen geregeld voorkomen. Mevr. A. zegt, dat er één lichte verbetering is gekomen: dat zij en de advocaten nu niet meer van haar zoon zijn afgesloten door de plasticwand over de tafel. Dr. T. voegt er nog aan toe, dat men zich bij Totentrakt niet moet voorstellen dat er galgen en guillotines zijn op zo'n afdeling, maar dat het om een begrip gaat (net als bij de Tijgerkooien, waar ook geen tijgers aanwezig zijn), een begrip, waarmee wordt aangeduid dat het om vleugels, of afdelingen gaat waarin leven onmogelijk is als men er voor kortere of langere tijd wordt opgesloten, en dat deze Totentrakts steeds geperfectioneerder worden gemaakt, zodat ze ook minder ruimte in beslag behoeven te nemen - en daardoor nog verhuider zijn.

De minister brengt het gesprek weer op de akute toestand van de heer A. en op de vraag, in hoeverre er werkelijk sprake is geweest van doelbewuste vochtonthouding. De rapporten vermelden immers, dat aan de heer A. suikerwater, melk en bier aangeboden is, maar dat deze dranken door hemzelf geweigerd zijn. Mevr. A. bevestigt dit, en zegt dat hij alleen water wilde hebben, maar dat dit hem geweigerd is. En dat talrijke andere gevangenen uit solidariteit met hem, daarom ook geweigerd hebben om water te drinken, dat, terwijl zij al meer dan een maand in hongerstaking zijn. Zij ziet daarin een hoge mate van vastbeslotenheid, moed om voor de politieke overtuiging op te komen, en solidariteit.

De heer T. gaat in op deze waterhuishouding. Voorop staat, dat men zich de vraag moet stellen, of men gevangenen het recht toekent of niet om in hongerstaking te gaan. Het is het laatste, en in de Totentrakts vaak het enige middel om hun overtuiging kracht bij te zetten en hun protest te uiten. Indien men hun dit recht niet ontzegt, dan dienen die maatregelen genomen te worden dat hen zo min mogelijk schade wordt aangedaan. Een van de belangrijkste maatregelen is, dat hen voldoende water ter beschikking wordt gesteld, 3-5 maal zoveel als niet hongerende mensen tot zich nemen. Immers in voedsel zit gewoonlijk ook veel vocht, en verder teert het organisme een hoeveelheid reservestoffen in, die het lichaam heeft opgeslagen, en die nu opgeteerd worden. Voor de afvalstoffen die daarbij overblijven, is veel vocht nodig om ze via de nieren af te voeren. Indien dat niet gebeurt, dan hopen ze zich op de eerste plaats in de nieren en vervolgens elders in het lichaam op. Dit veroorzaakt vergiftiging van de weefsels, waardoor gemakkelijk irreparabele schade kan optreden, aan de nieren, de lever, de ogen, de hersenen etc., en waardoor

de dood kan intreden. Maar ook zonder dat het zover komt, is het moeilijk uit te maken in hoeverre er al vitale schade aan het lichaam is toegebracht. Iemand in een hongertoestand later uitdrogen staat gelijk met iemand vergiftigen. Het is bv. op het ogenblik niet bekend, in hoeverre de heer A. reeds irreparabele schade heeft opgelopen. Soms worden de symptomen daarvan pas op een later tijdstip duidelijk, en kunnen nu alleen door doelgericht medisch onderzoek worden opgespoord. Het zou belangrijk zijn te weten, in hoeverre de heer A. momenteel in het Hannoverse akademische ziekenhuis in deze ook onderzoek en hulp krijgt. De juistheid van dit verhaal is niet hypothetisch, en is gemakkelijk na te trekken bij elke arts.

De minister is het hier in grote lijnen wel mee eens, de materie is hem ook niet geheel onbekend, alleen wil hij nog nauwkeuriger nagaan, of de autoriteiten werkelijk tekort zijn geschoten toen ze de heer A. andere vochten dan water aanboden.

De heer T.: Precies daar zijn zij tekort geschoten, en wel doelbewust. Het is een medisch gegeven van algemene aard, dat men de volgende regels in acht neemt bij mensen in een hongertoestand: 1. dat men hen het vocht geeft op een wijze die zij zelf prefereren; 2. in die hoeveelheid, als voor de 'doorspoeling' van hun lichaam noodzakelijk is. In de algemene geneeskunde kennen we dat bij mensen die tengevolge van een ongeval niet kunnen eten; of die om voor henzelf onbekende of ten dele onbekende motieven niet kunnen en willen eten, bv. anorexia nervosa. En deze regels gelden onverkort voor personen, die op vrijwillige basis, bv. om politieke redenen geen voedsel tot zich nemen, en de maatschappijen van geneeskunde staan er op dat aan deze medische regels de hand gehouden wordt. Minister Van der Stoep is het hier ook volkomen mee eens. Maar bij de heer A. hebben de justitionele artsen zich niet primair bekommerd om zijn vochtinname. Dan hadden ze bv. niet stelselmatig zijn urine laten wegnemen, want in tijd van nood kan dit juist een probaat middel zijn van vochtinname. Zij hebben in tegendeel juist misbruik gemaakt van zijn honger- en dorsttoestand, om hem op 'gecamoufleerde' wijze voedsel toe te dienen, en om zo zijn hongerstaking, zijn verzet te breken. Door water- en urineonthouding, maar wel vloeibaar voedseltoediening (want suikerwater, bier en melk zijn vloeibare voedselmiddelen) hebben zij doelbewust getracht zijn verzet te breken, zonedig ten koste van gezondheid en leven. En dat kan des te gemakkelijker, omdat maar al te gauw nadien wordt aangenomen, dat het niet de gedwongen wateronthouding, doch de vrijwillige hongerstaking is, die de dood tengevolge heeft. Maar men dient wel te beseffen, dat een hongerstaking lang, vele weken, kan worden volgehouden, mits de waterhuishouding en de gezondheid in het algemeen op zo goed mogelijk peil wordt gehouden.

De minister stelt dat hij het in de gegeven omstandigheden belangrijk vindt, om zo eksakt mogelijke informatie in te winnen, of, en zo ja hoe lang, de heer A. onder wateronthouding heeft moeten leven.

Mr. B.Sch. zegt dit besluit toe te juichen. Hij onderstreept nogmaals hoe belangrijk het is, dat deskundigen, die door alle partijen worden geaksepteed, dus ook door mevr. A. en haar zoon, de heer A., en die minstens voor een deel hunner Nederlands-talig zijn - zulks in verband met optimale kommunikatiemogelijkheid - in de gelegenheid worden gesteld, én om hem en zijn situatie te onderzoeken, én hem zonedig de behandeling te geven die hij nodig heeft. ~~Hij biedt zichzelf als commissielid aan, en neemt aan,~~

Hij biedt aan zelf hiertoe te willen meewerken en bereid te zijn de heer A. zo spoedig mogelijk in Hannover te bezoeken. Hij neemt aan dat ook dr. T. desgevraagd bereid zal zijn, hetgeen deze beaamt. De minister wil dit voorstel graag in overweging nemen, en ook verder na gaan, hoe zo onafhankelijk mogelijke informatie kan worden ingewonnen. In ieder geval wil hij de consul in HH opdracht geven, zich met de heer A. in verbinding te stellen, en te trachten ditmaal een rechtstreeks onderhoud met de heer A. te hebben, waarbij hij niet bewaakt wordt door Duitse bewakers en rechercheurs, zoals de vorige keer, toen om die redenen geen gesprek mogelijk was. Mevr. A. beaamt, dat haar zoon aan een 'bewaakt' gesprek met de consul zeker niet zal willen deelnemen.

Aan het einde van het onderhoud vat minister Van der Stoel samen:

- Hij zal op zo ruim mogelijke schaal alsnog verdere informatie inwinnen. De papieren, hem door mevr. A. gegeven, wil hij graag behouden, en met name zal hij verder informeren naar het onderzoek van de Duitse rechters naar de zg. Totentrakt. Omgekeerd kan ook bij zijn ministerie de desgewenste informatie ten alle tijde worden verkregen. Als kontaktpersoon zal zo veel mogelijk de heer Simons optreden.
- Hij zal zich verder laten voorlichten omtrent de momentele gezondheids-toestand van de heer A., en alle middelen in het werk stellen deze optimaal te houden. Naar de wateronthouding tijdens de afgelopen week zal hij een onderzoek instellen. Ongeacht de rechtsprocedures in buurlanden, acht hij het de plicht van de Nederlandse regering te waken over de gezondheids-toestand van Nederlanders in het buitenland, inclusief in de gevangenis-sen.
- Het voorstel tot een onderhoud met de heer A. resp. onderzoek naar zijn toestand door de heren B.Sch. en T. resp. als juridisch en medisch/psychiatrisch deskundige neemt hij over en hij zal hiertoe de mogelijkheden onderzoeken.
- Aan de consul te HH zal hij opdracht geven de heer A. 'onbewaakt' trachten te bezoeken.
- Een samenvatting van de bespreking zal hij mevr. A. doen toekomen.

Ties & Pieter H. d'Oliveira-Prakken & Bakker Schut

advokaten

Mr. M. van der Stoel
Minister van Buitenlandse Zaken
Plein 23
's - G r a v e n h a g e .

AANGETEKEND
PER EXPRESSE

bs 1136 avr

23 oktober 1974.

Mijnheer de Minister,

betreft: Ronald Augustin.

Met referentie aan het gesprek dat plaatsvond op 21 dezer op uw kantoor tussen mevrouw J. Augustin en u, waarbij o.a. ook de heer J.P. Teuns en ikzelf aanwezig waren, wend ik mij tot u met het navolgende.

Op dinsdag 22 oktober j.l. deelde de heer R. van Meurs, redakteur van het weekblad "Vrij Nederland", mij het volgende mede. Op maandag 21 oktober j.l. heeft de heer Van Meurs inzake Ronald Augustin uitvoerig telefonisch contact gehad met de heer Iserman, direkte assistent van de heer Schäfer, Minister van Justitie van de deelstaat Neder-Saksen van de Bondsrepubliek Duitsland. In dit gesprek meldde de heer Iserman dat er van uw Ministerie via diplomatieke kanalen een verzoek bij het Ministerie van Justitie van Neder-Saksen was binnengekomen teneinde toestemming te verkrijgen een door uw Ministerie samen te stellen kommissie van deskundigen een onderzoek te laten instellen naar de kondities onder welke R. Augustin gevangen werd en wordt gehouden. Dit verzoek zou op vrijdag 18 oktober j.l. zijn gedaan en onmiddellijk zijn ingewilligd; daarbij zou van Duitse kant geen enkele voorwaarde zijn gesteld m.b.t. de samenstelling van een dergelijke kommissie.

Aangezien ik voorshands geen reden heb te twifelen aan de juistheid van de mededelingen van de heer Van Meurs bevreemdt het mij dat in ons gesprek op 21 dezer deze kwestie in het geheel niet ter sprake is gekomen. Dezerzijds wordt het vanselfsprekend toegejuicht indien een initiatief als bovenvermeld door u is genomen. Even vanselfsprekend, echter, dient over de samenstelling van een dergelijke kommissie overleg te worden gepleegd met mevrouw Augustin en haar adviseurs. Persoonlijk zou ik het bijvoorbeeld bijzonder op prijs stellen deel uit te maken van deze kommissie, teneinde mij rechtstreeks en gefaciliteerd van een en ander op de hoogte te kunnen stellen. Naar ik aanneem geldt hetzelfde voor de heer J.P. Teuns.

Ties & Pieter H.
d'Oliveira-Prakken & Bakker Schut
advokaten

- 2 -

Voor onze onmiddellijke participatie in de activiteiten van deze commissie pleit bovendien dat in de huidige situatie van zeer tegenstrijdige informatie slechts middels onze deelname vertrouwen kan worden gewekt bij de rechtstreeks betrokkenen in de betrouwbaarheid van de uitkomsten van de commissie.

Gaarne zal ik tersake van u vernemen en daartoe in de loop van de donderdagmiddag 24 oktober a.s. telefonisch contact met uw Ministerie opnemen.

Hoogachtend,

P.H. Bakker Schut.

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

PLEIN 23 - 'S-GRAVENHAGE - TEL. 614941

AAN:

Mevrouw J. Augustin-Bas
Jac Veltmanstraat 30 III
AMSTERDAM

Dienstonderdeel: Directie Algemene Zaken

Datum: 30 oktober 1974

Onderwerp: Ronald Augustin.

Kenmerk: DAZ/SZ-255217

Ik heb de eer U mede te delen dat, zoals door Ministers van der Stoel was toegezegd, de Nederlandse Consul te Hamburg Uw zoon heeft bezocht, en wel op 22 oktober j.l. Aangezien ik vernam, dat U nadien ook zelf Uw zoon een bezoek heeft gebracht, neem ik aan, dat ik U weinig nieuws kan melden. Ik wilde U niettemin, al is dat ten overvloede, berichten.

Nadat hij had laten vragen of zijn bezoek Uw zoon welkom was, heeft de Consul hem in zijn cel bezocht; dit kon ook niet anders, omdat Uw zoon op dat ogenblik kunstmatig werd gevoed door intraveneuze infusie, zodat hij zich niet ver van de daarvoor nodige apparatuur kon verwijderen. Aan de duur van het gesprek was geen limiet gesteld; het heeft circa 40 minuten geduurd en het had onder vier ogen plaats. Wel kwam onder het gesprek de vrouwelijke gevangenisarts een ogenblik binnen om de apparatuur te controleren, terwijl ook de onder-directeur van de gevangenis even kwam kijken.

Behalve door de genoemde gevangenisarts wordt Uw zoon tweemaal per dag gecontroleerd door artsen van de Universiteitskliniek in Hannover. Er was sprake van dat binnenkort een andere wijze van kunstmatige voeding zou worden toegepast, die aangenamer is voor de patient en die hem ook minder belemmert in zijn bewegingen.

Toen de Consul binnenkwam zat Uw zoon op zijn bed een krant te lezen. Hij krijgt - en kreeg - kranten en heeft, evenals vóór zijn verblijf in Lingen, de beschikking over een kleine transistorradio.

- De krant -

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

kenmerk: DAZ/SZ-255217

datum: 30 oktober 1974

blad: 2

De krant die Consul voor hem had medegebracht zei hij niet nodig te hebben en de sigaretten wees hij af, omdat hij meende dat hij op dat ogenblik beter niet kon roken.

Voor zover de Consul dit kon beoordelen was er geen reden tot bezorgdheid over de gezondheidstoestand van Uw zoon.

De cel, waarin de Consul Uw zoon bezocht, was een andere dan die waarin hij vóór zijn vertrek naar Lingen verbleef. Beide cellen liggen aan een gang, die deel uitmaakt van het gevangenislazaret. Om de oude cel te bereiken moet men een deur passeren, waar achter dan nog - wellicht een zestal - cellen liggen. De gang mondt uit in een badkamer.

De Consul heeft de oude cel, die opnieuw bezet was, gezien. Beide cellen zijn $\pm$ 10 m² groot, in een hoek bij de deur is een normaal watercloset met dubbele deksel geplaatst; de slaapstee is een normaal bed met matras en, natuurlijk, een kussen, beddegoed en een drietal dekens. Beide cellen hebben een redelijk groot raam, waardoor de bewoner van de cel naar buiten kan kijken; het bovenstuk van dit raam kan door de gedetineerde zelf geopend worden om frisse lucht door te laten en, eventueel, geluid van buiten. Alle cellen aan deze gang zien uit op een binnenplaats, waar vermoedelijk weinig passage is. Het gebouw is centraal verwarmd.

De onder-directeur van de gevangenis heeft de Consul verzekerd, dat Uw zoon ongecensureerd met U en met zijn advocaten mag corresponderen.

Ik ben overtuigd, dat een wat cooperatiever houding van Uw zoon, zijn detentie dragelijker kan maken.

DE CHEF DER DIRECTIE ALGEMENE ZAKEN,
Voor deze,
Het Hoofd van het Bureau
Sociaal-Economische Zaken,

